

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

T R S T - 4. junija 1987 - Leto XXXIX. - Štev. 11/12. - Petnajstdnevnik - Quindicinale - Abbon. postale - Gruppo II/70 - 500 lir

*Slovenci
smo za politiko sožitja
enakopravnih narodov,
miru in sodelovanja
v Evropi,
za napredno reformatorsko
vlado v Italiji.*

Zato glasujemo KPI

Spremenimo razmere, da nam bo bolje

Kolikokrat smo slišali, tudi v teh predvolilnih dneh, razočarano trditev: «Ah, saj se ne bo nič spremenilo!»

Gorje nam, če se tokrat nič ne spremeni. Kajti v tem primeru lahko že trdimo, da se je nekaj spremenilo... v slabše.

Mar naj v Italiji spet zavlada petstrankarska koalicija sprtih političnih strank, kjer se bodo Craxi, De Mita in Spadolini venomer psovali in tekmovali, kdo bo koga, medtem ko čakajo na rešitev veliki problemi, kot brezposelnost, davčna pravičnost, šolska in zdravstvena reforma, zaščita prirode, tehnološka in znanstvena obnova. In mir v Evropi in Sredozemlju, glede katerega mora vlada nekaj storiti, da podpre načrte umika jedrskega orožja s celine in miroljubnega reševanja bližnjevzhodnega problema...

Naš glavni nasprotnik je prav ravno dušje, ki meji že na nezaupanje do demokratskega sistema. Mi pa pravimo, da so dozoreli pogoji za odločen političen zasuk, ki naj privede na krmilo države levičarske, reformistične sile, zbrane ob KPI in neodvisni levici, se pravi silah, ki imajo veliko povedati in izraziti, a jim doslej ni bilo dano, da pokažejo, česa so zmožne.

Beneški vrh najbolj razvitih dežel Zahoda, še prej odstop guvernerja ameriške državne banke, najboljje dokazuje, da imajo prav resni ekonomisti, ki napovedujejo bližajoče se obdobje splošne gospodarske stiske. Temu prispevajo predvsem prezadolženost nerazvitih držav, ki ne morejo več kupovati v bogatem svetu. In še zastoj v mednarodni

trgovini, visoki primanjkljaji ameriškega državnega proračuna zaradi divje oboroževalne tekme in tako naprej.

V teh pogojih prevladujejo nacionalni egoizmi, protekcionizem v svetovnem gospodarstvu. Plačajo pa šibkejši, ki so kot porcelanaste vaze med jeklenimi sodi. Taka je Italija, kjer se je Craxijeva vlada ponašala z gospodarskim čudežem «madem in Italy», prikrivala pa je tragično stvarnost treh milijonov brezposelnih. Med temi so predvsem mladi ljudje, ki se upravičeno sprašujejo, kaj bo z njimi. In to je tudi vprašanje, ki ne daje počitka njihovim družinam.

V teh pogojih se moramo vprašati, kakšno vlado bo imela Italija po volitvah. Mar vlado, ki bo spet vrgla vse breme morebitne gospodarske stiske na delavce, brezposelne, mladino in upokojence? Mar vlado, ki bo spet klestila tam, kjer je jemala doslej: šolstvo, socialno skrbstvo, usluge? Ali pa vlado, ki naj ubeže napredno pot davčne pravičnosti in bo dajala prednost investicijam za ustvarjanje novih delovnih mest? Seveda potrebuje taka vlada tudi podporo ljudstva in finančna sredstva. Guverner državne banke Ciampi je odkrito povedal, da bi morali obdavčiti borzne spekulacije. Ko mački stopiš na rep, zacvili. Tako je takoj protestiral lastnik turinskega Fiata Agnelli, češ da nečesa takega ne bo dopustil. O tem nismo imeli najmanjšega dvoma. Moti pa nas, da ni med vladnimi strankami nihče oporekal vodilni osebnosti zasebnega kapitala, da je v teh letih večal svoje milijardne dobičke, Craxijeva vlada pa je

reševala (?) gospodarstvo tako, da je delavcem odškrtnila druginjsko doklado, upokojencem tudi, vsem pa odvzela večji del družinskih prispevkov. Sedaj govorijo o Demichelisovi pokojninski reformi, ki bi prizadela predvsem ženske delavke, saj bi se jim morala zdaljšati doba prispevkov, da lahko gredo v pokoj pri 65 letu. KPI se temu upira in meni, da bi morali, kvečjemu, priznati socialne prispevke tudi za materinstvo pred zaposlitvijo, da bi ženske lahko izbirale, ali naj gredo v pokoj pri 55. letu, kot doslej, ali počakajo do dopolnitve polne dobe.

Še bi lahko naštevali probleme, ki čakajo na rešitev. Toda to pomeni uresničiti glavno sistemsko reformo, ki jo Italija krvavo potrebuje: premostitev diskriminacije proti KPI, ki predstavlja dobro tretjino volilcev in glavne ustvarjalne sile italijanske družbe. Brez njihovega soglasja, brez širokih družbenih zavezništev, ki naj upoštevajo razvojne koristi vseh doslej zanemarjenih slojev, ni mogoče govoriti o moralni obnovi Italije.

KPI je dokazala, že pri pripravljanju svojih kandidatnih list, da deluje kot privlačni pol vseh sil in osebnosti, ki delajo za demokratično alternativo levičarskih, laičnih, naprednih sil.

Kakor revno, pošteno dekle, potrebuje partija sedaj še izdatno «doto»: visok odstotek glasov, da se bodo pod njenimi okni zbirali snubci. Da uresničimo dolgoletni sen vseh, ki si želijo spremembe: pošljimo KD v opozicijo, da se moralno prenovi in skesa svoje pretirane oholosti.

Slovenci smo v svoji zgodovini vedno razumeli duh in potrebe časa. Sprejemali smo izziv napredka, odločilno prispevali, v ključnih trenutkih, k najnaprednejšim rešitvam. V letu, ko se bomo spomnili 40-letnice sprejetja ustave, moramo prispevati k spremembi političnih ravnotežij in razmer, da se bodo tudi nam razmere spremenile. V bolje.

st.s.

KAKO VOLIMO ZA POSLANSKO ZBORNICO

(siva glasovnica)

Poslancev je 630. Volimo jih s proporcionalnim sistemom in obračunom koristnih ostankov na vsedrjavni ravni. To pomeni, da je mogoče izkoristiti ostanke samo, če neka lista dobi vsaj v enem volilnem okrožju poln kvocienat za izvolitev enega poslanca. Pred leti je PSIUP zbrala skoraj milijon glasov raznih ostankov, ni pa dosegla enega polnega kvocienata. Tako je izpadla iz parlamenta.

V naši deželi volimo 16 poslancev: 13 v furlansko-goriškem okrožju, h kateremu spada tudi pokrajina Belluno v sosednjem Venetu, v tržaškem pa tri.

Pri volitvah za poslansko zbornico so pomembne preference. Te povedo, katerega kandidata podpirajo volilci. Običajno napišemo številko kandidata ali njegov priimek. Pri tem moramo paziti, da ime in priimek ustrežata uradni obliki, ki je objavljena na lepaku v volišču. Prav zato priporočamo volilec, naj raje napišejo številko izbranega kandidata.

Na Tržaškem bomo Slovenci podprli kandidatko Nives Košuta (Cossutta), ki ima zaporedno številko 3. Na Goriškem in v Benečiji pa priporočamo preferenčna glasova Aleksandri Devetak (št. 9) in prof. Silvani Schiavi (št. 4).

Festival Unità in Dela

12. - 13. - 14. junija

v Griži
pri Trebčah

12. ob 20.30 politični shod
Vsak večer ansambel Furlan

Program Slovenca v parlamentu

Pogovor s kandidatom KPI za senat, tovarišem Stojanom Spetičem

Naročili so mi, naj pripravim razgovor s teboj, za «Delo». Ne vem, kje bi začela. Koliko intervjujev si pravzaprav dal te dni?

Res je čudno. Ker sem po poklicu časnikar, se bolj počutim na drugi strani mize. Doslej sem jaz spraševal in beležil odgovore, sedaj pa se stvari obračajo. Poklic časnikarja je pač tak, da ostaneš raje v senci, poklic kandidata pa, da se postavljaš čimveč pod reflektorje javnega mnenja.

V teh dneh volilne kampanje sem odgovarjal že šestim ali sedmim občilom, predvsem nekaterim zasebnim televizijam, radiu in televiziji v Kopru, «Nove-mu matajurju» in našemu «Il lavoratore»... Drugi še pridejo na vrsto, pa se bojim, da bi se moral ponavljati.

Vsi te seveda sprašujejo o usodi zaščitnega zakona za Slovence, ki bo v senatu tvoja glavna skrb...

Da, toda ne samo o tem. V resnici je vprašanje zaščite slovenske manjšine tesno, rekel bi nerazdružljivo povezano z vprašanji demokratizacije italijanske družbe in ustvarjanja območja miru, sodelovanja in sožitja v središču Evrope.

Lahko nekoliko pojasniš te svoje misli?

Nobenega dvoma ni, da čakamo Slovenci in tudi demokratični Italijani v naših krajih na rešitev «slovenskega vprašanja», ki tare nas, ki smo brez nekaterih važnih pravic, pa tudi italijansko večino, ki še ni okusila prednosti enakopravnega sožitja in vsega potenciala, ki ga lahko sprošča v naslednjih letih.

KPI se je izrekla za zaščito manjšine, predložila je zakon za razvoj sodelovanja na meji, zavzema se tudi, da bi na našem področju oklicali brezjedrsko cono v duhu evropske razorožitve. Vse skupaj pomeni, da si predstavljamo delo Furlanijo-Julijsko krajino, Trst, Slovenijo, Koroško in sosednje dežele kot široko območje sodelovanja, kulturnih in gospodarskih stikov, skupnih raziskav in tveganj. Skratka, kot laboratorij višje stopnje tistega, kar smo imenovali kultura sožitja. Dana nam je edinstvena možnost, da postanemo zgled nove Evrope. Naj se torej oziramo na peščico nekulturnih politikov, ki mislijo, da lahko še naprej poneumljajo ljudi s ščuvanjem narodnostne nestrpnosti, da bi tako iztržili čimveč glasov?

Veš, rad bi opozoril volilce na medsebojno povezanost nekaterih fenomenov zadnjih dni. Glej: na Južnem Tirolskem spet poka. To je posledica politike ljudskega preštevanja (tržaške stran-

ke bi rekle «zaščite po gostoti in prisotnosti», ki prinaša s seboj getizacijo in etnično ločevanje), kakor tudi rovarjenja italijanskih fašistov in nemških nacistov. Pred dnevi so na Tirolskem zajeli mladeniča, nemške narodnosti, ki je pripravljala dinamični atentat. Na policiji je priznal, da so ga poslali čez mejo in da se je vežbal v krogu somišljenikov «Kärnter Heimatdiensta», znane protislovenske organizacije na Koroškem, ki

se je pred meseci pobratila z Listo za Trst, katere predstavniki kandidirajo sedaj na listi PSI, se pravi stranki bivšega predsednika vlade... Kakšna zmešnjava nastane, ko zabredeš v vode reakcije!

Vrnimo se k trditvi, da je zaščita manjšine tudi ekonomski potencial.

V to smo komunisti trdno prepričani. Odprava napetosti in uveljavljanje dvojezične komponente našega področja sta namreč važen vir gospodarskih dejavnosti. Odprava «manjšinskega problema» pomeni namreč odpiranje novih poti sodelovanja na širšem prostoru. Sprosti pa tudi ogromen tehnični, znanstveni, kulturni in človeški potencial narodne manjšine in demokratičnega dela večine, ki so bili v zadnjih 40 letih prisiljeni braniti svoj obstoj in samoobrambno organizirati manjšinsko skupnost, da bi je zob asimilacije ne načel do življenjske jedra. Koliko energij smo iztrošili v obrambi lastnega obstoja, še sami ne vemo. Pomislimo, koliko znanstvenikov, kulturnih delavcev, gospodarskih podjetnikov bi imeli, če bi bile zaščitene naše pravice in če bi bilo to, kar danes delamo z velikimi naporji in žrtvami, pravzaprav del normalne vsakdanjosti... To niso sanje, pač pa perspektiva, za katero se splača delati in mobilizirati vse razpoložljive sile.

In vendar trdijo najbolj zagrizeni šovinisti, da hoče manjšina samo nova delovna mesta zase...

To je slamnato strašilo. Naša zaščita bi ustvarila le nekaj sto delovnih mest v javnih upravah. Medtem pa so v Trstu, v osemdesetih letih, izgubili 7 tisoč delovnih mest. Zanje se nekatere stranke niso zmenile. Bile so prezaposlene z bojem proti «bilingvizmu».

Kako ocenjuješ perspektive sprejetja dobrega zaščitnega zakona?

Veliko bo odvisno od vsedravnih razmer. To morajo volilci vedeti. Če bo politična os na levi in bo KPI predstavljala magnetno polje demokratične in reformistične alternative, bomo imeli ugodnejše možnosti za odobritev zadovoljivega zakona. V nasprotnem primeru bo vse težje. Izkušnja pretekle zakonodajne dobe in petstrankarske koalicije je dovolj zgovorna...

Vsekakor bomo morali pričeti vse znova.

Razpust parlamenta je izničil vse, tudi Garibaldijev delovni osnutek, ki je bil za nas pomanjkljiv, za socialiste v naši deželi pa predober, da so mu takoj obrtnili hrbet.

Vsekakor pa ne začnemo od ničle. Tovarišica senatorka Jelka Grbec nam

Stojan Spetič

Senat - TS 2

Stojan Spetič se je rodil v Trstu 29. novembra 1945. Kot poklicni novinar je bil urednik najprej pri Primorskem dnevniku, nato pa pri slovenskih poročilih RAI.

Občinski svetovalec v Trstu in član upravnega odbora Kraške gorske skupnosti, je od leta 1962 član KPI, kjer je imenovan v pokrajinski in deželni komite. Urednik Dela, sodeluje z raznimi italijanskimi in drugimi časopisi ter revijami.

Od mladih let zavzet v bitkah za uveljavitev kulture sožitja in zaščite slovenske manjšine, je bil vključen v mladinske in kulturne organizacije manjšine (Mladinska iniciativa, Sak, Jadran, Spz). Je član glavnega sveta SKGZ in koordinacijskega odbora jezikovnih manjšin v Italiji Confemili.

Po nalogu KPI je bil v letih 78-81 član posebne komisije pri predsedništvu ministrskega sveta za vprašanja slovenske manjšine (Cassandrova komisija); o tej izkušnji je pred letom dni napisal knjigo Rimski mlini.

Zaključni shodi KPI v tržaški pokrajini

- 7. junija ob 19. h na festivalu Unità in Dela pri Valmauri: Cuffaro in Košuta
- 8. junija ob 19. h na prazniku pristaniških delavcev pri Briščkih: Rossetti in Budin
- 9. junija ob 18.30 v hotelu Savoia Excelsior: Vera Squarcialupi, evropska poslanka
- 10. junija ob 19. h na trgu Unità: PAJETTA**
- 10. junija ob 21. h na Radiu Opčine odgovarjata na vprašanja poslušalcev: Spetič in Cuffaro
- 11. junija ob 20.30 na Opčinah okrogla miza: Slovenci in parlament
- 12. junija ob 18.30 zaključni shod pri Sv. Jakobu
 - ob 19.30 v Miljah
 - ob 20.30 v Nabrežini
 - ob 20.30 v Trebčah na prazniku tiska

je zapustila dediščino, ki veliko pomeni. Tu mislim predvsem na finančno kritje zaščitnega zakona, 33 milijard lir, ki so v državnem proračunu in triletnem finančnem načrtu. Tista postavka predstavlja obvezo italijanske države in parlamenta, pa tudi dober temelj, na katerem bo mogoče nekaj graditi.

Boš torej takoj predložil zakonski osnutek za zaščito manjšine? Ga nameravaš spremeniti?

Zakon sen. Grbčeve smo komunisti pripravili s posvetovanjem, ki je zajelo domala vse slovenske politične, kulturne in strokovne organizacije. Je torej zakon celotne slovenske manjšine in presega ozke okvire naše stranke ali parlamentarnih skupin. Zato ga ne kaže spreminjati. Kvečjemu lahko pregledamo nekatere točke ali člene, ki bi jih lahko izboljšali, poenostavili ali posodobili. Vendar bi nikakor ne spreminjali bistva, niti duha tega zakona. Vemo, da ne bo odobren tak, kot je. To bi se zgodilo samo, če bi imela KPI absolutno večino v obeh vejah parlamenta. Vendar naj ostane kot naš program zahtev, kot spomenica tudi za čas, ko bi sprejeli kompromisen osnutek.

Govorimo torej o možnosti kompromisne rešitve. Kako si to predstavljaš?

Mislim, da sem o tem pisal tudi v svoji knjigi «Rimski mlini»: če bo sprejet zakon o zaščiti naše manjšine, bo nujno plod kompromisa. To je počenjala tudi v prejšnji zakonodajni dobi ožja senatna komisija, ki ji je predsedoval sen. Garibaldi in v kateri je bila najbolj aktivna tovarišica Jelka. Pri iskanju kompromisa pa se mi zdi važno dvoje: biti mora zadovoljiv za našo manjšino, od Trbiža do Milj, predvideti mora vlogo manjšine kot subjekta lastne zaščite in uveljavljanja izvršilnih norm.

Ko govorim o tem, da mora biti zadovoljiv za vse, mislim spet na dvoje: morebitni kompromis mora biti plod aktivne dejavnosti in sodelovanja celotne manjšine (kar se sedaj izraža z enot-

no delegacijo), nikakor ne sme žrtvovati kakega dela naše skupnosti (naprimer Benečijo). Predvideti mora oblike, da bo slovenska manjšina preko svojih predstavnikov nadzorovala izvajanje zakona in sledila tudi morebitni izvršilni postopnosti, ki običajno terja organizacijske priprave in določeno prilagajanje razmeram.

Kakšni pa morajo biti politični pogoji?

Prvi pogoj je ta, da strupeni vetrovi nacionalističnih sil iz mejnih pokrajin ne smejo ohladiti vzdušja v Rimu. Gorje nam, če bi uspelo socialmelonarskim kandidatom, da se prerinejo v zakonodajne organe parlamenta. Naše delo bi bilo močno oteženo, saj bi se nanje sklicevali vsi, ki jim ni do reševanja naših problemov, začeni z demokristjani, za katere vsi vemo, da igrajo (v najboljšem primeru) vlogo Poncija Pilata.

Pišejo, da ti je izvolitev zagotovljena.

Da, če bo KPI imela zadostno število glasov. Stranka je naredila svoje s tem, da je tudi tokrat kandidirala Slovenca v okrožju, kjer ima največ možnosti. Vendar se motijo površni opazovalci, ki menijo, da je jamstvo soodstotno. To jamstvo daje samo odstotek glasov. Čimveč glasov bomo imeli, tem večje je to jamstvo. Konec koncev ne gre pozabiti, da je slovenski senator bil doslej vedno izvoljen z ostankom in ne neposredno. Zato naj Slovenci ne zapravljajo svojega glasu.

Ti lahko zastavim še nekaj vprašanj, ki se tičejo tvoje osebnosti? Nekateri trdijo, da si oster in polemičen in da to ni dobro...

Bo že res, da nisem rojen za diplomacijo. S svojimi polemikami sem si že nakopal veliko sovražnikov, predvsem med reakcionarji in fašisti. Pred leti so mi grozili z napisi po tržaških zidovih. Vendar mislim, da je politika spopad idej in interesov, kjer sta temperament in iskrenost bolj čislana kot pa dvoličnost in prilizovanje. Prepričan sem, da je pokončna drža konec koncev tudi izraz ponosa in vere v lastne ideje.

Vendar ne drži, da je to moja edina značilnost. V enotni delegaciji in drugod sem vedno skušal prispevati k oblikovanju pogojev borbene enotnosti naše manjšine. V «Cassandrovi komisiji» pa smo dosegli tudi tako vzdušje enotnosti in sodelovanja med slovenskimi predstavniki raznih strank in teženj, da ji ni bilo primera.

Koga nameravaš zastopati v rimskem parlamentu?

Ustava pravi, da vsak član parlamenta zastopa vse državljane republike. V mojem primeru lahko dodam samo, da bom, kot doslej vsi slovenski komunistični poslanci in senatorji (Jože Srebrnič, Marija Bernetič, Albin Škerk in Jelka Gerbec) zastopal interese vse slovenske narodne manjšine v Italiji, pa tudi demokratičnega dela italijanske večine.

(Razgovor je zabeležila Tatjana Čuk)

KAKO VOLIMO ZA SENAT

(rumena glasovnica)

Če želite voliti za KPI označite prvi simbol levo zgoraj. Preferenc ni treba navajati, saj so že tiskane na volilnici.

Pomen glasu za KPI presega samo volilno izbiro

Posebna značilnost naše dežele je v tem, da v njej živijo ljudje različnih narodnosti, različnih jezikov in kultur.

Naša stranka si je vedno prizadevala, da to sožitje ne bi bilo okrnjeno ali pozabljeno ali da bi nanj gledali kot na negativen ali obroben element; prizadevala si je, da bi sožitje predstavljalo močan element identitete, celotne rasti, notranjega razvoja in stikov s sosednimi državami in ljudstvi.

Konkretni pokazatelj takega odnosa so dejavnosti naših predstavnikov v parlamentu in dosežki, do katerih je prišlo tudi po zaslugi njihovega stalnega prizadevanja: te rezultate je treba še utrditi (pomislimo na razpravo v senatu v zvezi z zakonom za globalno zaščito), izidi bližnjih volitev pa jih lahko spet postavijo pod vprašaj ali pa utrdijo.

Poziv k glasovanju za KPI izhaja tudi iz našega zavedanja teh problemov in iz zavesti, da bodo za razvoj kulture sožitja in za pravice Slovencev zelo pomembni prav rezultati volitev 14. in 15. junija.

Jaz bi želela osvetliti nekatere vidike boja komunistov in naprednih sil v okviru pokrajine, v krajevnih upravah in v kulturnih razpravah. Prepričana sem namreč, da je enako pomembno, da tudi na krajevnem nivoju delujemo za krepitev kulture sožitja v zavesti ljudi.

Potrebno je bilo vložiti nemalo truda, preden se je pokrajina le začela ukvarjati s temi vprašanji: v kulturnih in političnih usmeritvah mnogih političnih sil je prisoten odpor do teh vprašanj, pri drugih je opazna boječnost in popuščanje, predvsem pa je močno razširjeno hotenje, da bi pobude in dejavnosti, ki se navezujejo na kulturo sožitja in na prisotnost Slovencev v kulturnem in družbenem življenju Posočja, ostale ločene od institucij.

Imeli smo občutek, da se tedaj, ko bi bilo treba v programe kulturnih institucij pokrajine vključiti poglavja v zvezi s Slovenci ali v zvezi z dogajanjem, v katerih so Slovenci aktivno sodelovali, pojavljajo neprestane težave in ovire (pri tem mislim na revijo «Gli Annali», ki se argumenta sploh ne dotakne, in na celotno problematiko osvobodilnega boja).

Povsem jasno pa je ta zaviralni odnos prišel na dan v zvezi s številko revije «Il Territorio», ki je posvečena prisotnosti Slovencev v deželi F.J.K. in v zvezi s pripetljajem, ki je blokiral razstavo o Trubarju.

Tako ob priliki izida številke 16/17 «Il Territorio» pokrajinska uprava ni

hotela dati pobude za srečanje, na katerem bi — tudi z različnih stališč — razpravljali o različnih vidikih kulture Slovencev v Furlaniji J.K., ki so bili v reviji zelo široko zastavljeni.

Po našem mnenju je bila prav nalo-

ga pokrajinske uprave, da spodbudi razpravo o tej reviji v šolah in različnih kulturnih okoljih.

Prav tako neprimeren odnos je pokrajinska uprava pokazala do razstave, posvečene Primožu Trubarju, in to v trenutku, ko so bili za razstavo že pripravljeni katalogi in vabila.

Komunistična skupina je večkrat — z odprtimi pismi, dokumenti, interpelacijami v pokrajinskem svetu opozarjala na to, da bi bilo tudi v Gorici umestno proslaviti 400 - letnico smrti Primoža Trubarja in to «ne samo zaradi tega, ker v tem mestu žive poleg Italijanov tudi Slovenci in je zaželeno da prvi poznajo eno od poglavitnih orientacijskih točk na intelektualnem obzorju drugih. K proslavi bolj spodbuja ugotovitev, da v dolgem in včasih burnem sožitju teh dveh narodov ni bilo duhovnega srečanja, ki bi bilo plodnejše od tistega za časa Reformacije».

Prav tako je komunistična skupina s svojimi posegi v pokrajinskem svetu zahtevala, naj pokrajina organizira priložnost za razpravo o številki «Il Territorio», posvečeni prisotnosti in kulturi Slovencev v F.J.K.

Ob tem pa ne smemo misliti, da so to le posamezne epizode: celoten odnos pokrajinskega odbora do te tematike je bil negativen. Tako na primer, na našo zahtevo po oživitvi konzulte za Slovence, ki je neobhodno potrebna, da na pokrajinski ravni sprejema predloge in zahteve Slovencev, nikoli nismo dobili odgovora.

Pokrajina se ni izmaknila samo razpravam o teh in drugih specifičnih problemih, ampak ni izpolnila niti svoje temeljne obveznosti: sklica odprte seje pokrajinskega sveta, na kateri bi razpravljali o zakonu o globalni zaščiti Slovencev in se soočili s problemi in perspektivami, ki so povezane s prisotnostjo slovenske narodnostne manjšine in z njeno vlogo v razvoju teh krajev.

Zal moramo — brez polemike — reči, da si slovenski predstavniki strank, ki so v odboru, v zvezi s temi problemi niso dovolj vztrajno prizadevali, da bi pripomogli pri uveljavitvi drugačnega odnosa.

Tudi krajeвне uprave pa lahko marsikaj storijo in s svojo dejavnostjo vplivajo na razvijanje kulture sožitja. To nam dokazujejo pobude tistih občin, ki so svojo dejavnost usmerile proti temu cilju; pri tem mislim, na primer, na občino Ronke in na njene posege v zvezi s šolo in z dvojezično knjižnico. Poleg tega so poznane pobude nekaterih po-

Aleksandra Devetak

Zbornica - GO, Videm

Aleksandra Devetak se je rodila 16.3.1947 na Vrhu Sv. Mihaela, v občini Sovodnje, od koder se je pa kot otrok preselila na Laško, kjer sedaj živi v Zdravščini. Dokončala je slovensko učiteljsko v Gorici, zaposlena je pa kot knjižničarka pri občini Zagraj.

V partiji je aktivna od leta 1978, pred štirimi leti je bila izvoljena v pokrajinski svet, na lanskem kongresu pa imenovana v centralno kontrolno komisijo. Poleg aktivnosti v partiji se že leta zavzema za delo večnamenskega kulturnega središča v Ronkah, okrog katerega se zbirajo Slovenci in ki posebno zadnja leta prireja vrsto uspešnih pobud v prid medsebojnemu spoznavanju obeh narodov, izdaja publikacije v obeh jezikih in stalno sledi in pomaga pred kratkim ustanovljeni slovenski šoli v Ronkah z organizacijo srečanj učencev in drugimi kulturnimi pobudami. V tem središču opravlja Aleksandra funkcijo predsednika slovenske komisije in odbornika, poleg tega je še član predsedstva Zveze slovenskih kulturnih društev za Goriško.

soških občin, da bi vzpostavile tesnejše odnose z občinami z druge strani meje. Po našem mnenju so te, velike in majhne pobude krajevnih uprav zelo pomembne za Slovence, za kulturo sožitja, pa tudi za zblizanje institucij s stvarnimi problemi, ki obstajajo v družbi.

Na tak način postajajo občine nosilci napredovanja in rasti družbenega življenja.

V tej povezavi je mogoče razumeti tudi pomen in vrednost dejavnosti Večnamenskega kulturnega središča. Le ta je v okviru svojega splošnega načrta vedno posvetil posebno pozornost ovrednotenju kulture in zgodovine Slovencev, pri čemer je predstavljala izhodišča prav prisotnosti Slovencev na Laškem.

Poleg tega se je ukvarjalo tudi s problematiko sožitja na deželni ravni in navezalo bogate in plodne stike s slovenskimi kulturnimi delavci s te in druge strani meje.

Uresničene so bile številne pobude, katerih namen je bil da Slovencem nudijo možnost za ponovno iskanje svoje identitete (kulturne, jazikovne), in dru-

ge z namenom, da omogočijo Slovincem in Italijanom, da se srečajo pri skupnem delu in razmišljanju o družbenih perspektivah. Tu mislim na Dan slovenske kulture, ki se že nekaj let odvija izmenično v Trziču in Ronkah, na srečanje učencev slovenskih šol v Ronkah, na predstavitev prevodov slovenskih del, na prevod italijanske ustave, na prireditve «Primorska poje», ki je že postala tradicionalna.

Poznamo, ali pa bi morali morda bolj poznati — procese, ki so sčasoma pripeljali do zapostavljenosti, asimilacije, izgube identitete, od Nediških dolin do Laškega: težave naših ljudi, pomanjkljive priložnosti za srečevanje in iskanje tiste prijemljive možnosti, ki bi jim omogočale, da ohranijo svojo kulturo in tradicijo — od šol, do zborov in društev.

Vloga javnega večnamenskega kulturnega središča in nekaterih občin je pomembna tudi s tega zornega kota.

Na ta naporen proces ponovne rasti zavesti ne smemo gledati samo kot na etnično prebujanje: videti ga moramo tudi kot dejanje resnične demokracije, ki osvobaja individualnost in skupine in omogoča razvoj vsakomur od nas.

Tako je mogoče razumeti, zakaj predstavlja boj za pravice Slovencev in vseh manjšin sestavni del programa naše stranke, kar je bilo poudarjeno tudi na zadnjem kongresu v Firencah.

Gre za to, da je treba vsem in vsakomur zagotoviti možnosti za rast v družbi, za katero različnost in individualne ter skupne potrebe vsakogar ne predstavljajo motnje in obremenitve, ampak pozitiven izraz kompleksnega in razčlenjenega družbenega življenja.

Demokracija je tudi to: zmožnost zadovoljitve tako pomembnih potreb.

Boj komunistov za pravice Slovencev torej ne predstavlja samo solidarnost in podporo delu državljanov, ampak hotenje, da bi tu, v okviru konkretnih problemov in zanačilnosti dežele, ustvarili tak način življenja v katerem bodo spoštovane vrednote vseh.

Mi komunisti somo prepričani, da s podpiranjem teh idej in z delovanjem, ki je usklajeno z njimi, zastopamo splošne interese deželne skupnosti: prelomi in ločitve niso vplivali samo na dramatičen potek njene zgodovine, ampak so jo tudi zaustavili in ji onemogočili, da bi svoj pogled usmerila v prihodnost.

Vemo, da je v teh letih prišlo do velikih sprememb na področju industrije, družbene organizacije in naših načinov življenja, vemo pa tudi, da plačuje račun za ta razvoj preveč ljudi, še zlasti mladih. Njihova brezposelnost nas skrbi in nas mora skrbeti, kot politično silo in kot družine, ker globoko razdiralno vpliva na družbeno življenje, ker grozi, da še dolgo ne bo izginila, ker zapravl-

ja zmožnosti novih generacij in njihovo voljo do življenja. Problem brezposelnosti mladih in žensk predstavlja dokaz neuspešnosti petstrankarske vlade, za nas KPI pa je ta problem temeljnega pomena. Pri tem ni v ospredju samo ekonomski problem, saj je to vprašanje kar najtesneje povezano z načinom življenja in s pogledom na prihodnost družbe: družbe, di bi morala znati upoštevati vse svoje komponente in se obogatiti z njimi. Pri tem mislim zlasti na bogastvo, ki ga predstavljajo ženske s svojim razumom in občutljivostjo, s svojim čutom za prihodnost.

Ni slučaj, da je KPI tako zelo povdarila vlogo žensk, saj se v vsej družbi čuti potreba po večji prisotnosti žensk. Ne gre za to, da bi ženskam dodelili dodatna mesta v parlamentu in v krajevnih upravah, ampak predvsem za to, da vanje vnesejo izkušnje, ideale in vrednote žensk.

Tudi to je razlog, da 14. in 15. junija, brez omahovanj in dvomov glasujemo za KPI.

Verujemo, da kultura sožitja ne predstavlja prave rešitve samo za Slovence in za komuniste, ampak za vse.

Zato ima glas, ki ga bomo dali KPI in slovenskim kandidatom v KPI, globalni pomen, ki presega samo in izključno volilno izbiro.

Aleksandra Devetak

Antonino Cuffaro

Zbornica - Trst

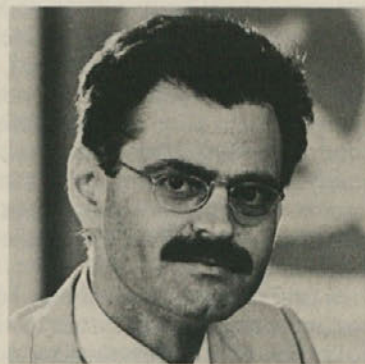
Antonino Cuffaro je rojen v Sambuci, na Siciliji, 21. aprila 1932. V Trstu je diplomiral iz ladijske inženjerije. Nekaj let je bil zaposlen v lakjedelnici «Sv. Marka», vendar so ga iz političnih razlogov odpustili. Poučeval je na industrijskem zavodu «Volta».

Bil je pokrajinski tajnik KPI v Trstu, deželni tajnik v Furlaniji - Julijski krajini, sedaj pa je član CK KPI, pri vodstvu KPI v Rimu vodi resor za znanstveno raziskavo.

Bil je deželni svetovalec, v poslanski zbornici pa je od leta 1976. Bil je podpredsednik medparlamentarne komisije za izvajanje osimskega sporazuma.

Willer Bordon

Zbornica - Trst

Willer Bordon se je rodil v Miljah 16. januarja 1949. V zadnjih desetih letih je miljski župan. Svoj čas je bil pokrajinski tajnik ZKMI. Pri rimskem vodstvu KPI vodi resor kulturnih dejavnosti krajevnih uprav. Je član vodstva skupnosti jadranskih pristanišč. Deluje predvsem na področju mirovnih in ekoloških gibanj. Zadnje čase je aktivno zavzet v boju proti namestitvi premogovne elektrarne pri Trstu.

Jutrišnja Evropa sloni na sožitju vseh skupnosti

Od žensk moč vsebine. Tako je priredila parolo letošnje volilne kampanje prof. Silvana Fachin Schiavi, profesorica na videmski univerzi, kandidatka na listi KPI kot neodvisna, na srečanju z volilci v Klodiču, občina Grmek, s katerim je KPI otvorila volilno kampanjo v Nediških dolinah.

Profesorica Schiavi se je predstavila z njej lastno odkritostjo in pripravljenostjo do dialoga in soočanja o temah, s katerimi se ukvarja poklicno z veliko navdušenostjo: magični svet otroštva, kot ga sama imenuje. V uvodnih besedah je obravnavala svoje izkušnje pri delu v Benečiji z vzgojitelji, starši, šolskimi strukturami v okviru dvojezičnega centra v Špetru, pri katerem sodeluje vse od njegove ustanovitve, in pobude videmske univerze, ki jo je financirala EGS, za Sovodnje in se je žal ponesrečila.

Iz njenih besed je izšla slika skupnosti, ki je vedno doživljala kot veliko breme in z občutki krivde svojo pripadnost manjšini. «Ohranjanje in ovrednotenje tudi manjših jezikov» je podčrtala, «pomeni ponovno osvojiti pozitivno sli-

ko samih sebe, jo razvijati kot protagonista, da si pridobimo tiste kulturne instrumente, ki so danes nujni, da se izognemo emerginaciji».

Vprašanje pripadnosti manjšini postavlja posebne probleme izobraževanja in vzgoje otroka in mladega nasploh, torej zahteva kvaliteto šolske strukture. To ni postranski problem, niti lokalistični ali provincialistični izraz. Jutrišnja Evropa sloni na medsebojnem poznavanju, spoštovanju in sožitju vseh majhnih in velikih skupnosti, ki jo sestavljajo. Jutrišnji evropski državljani bodo morali biti vedno bolj strokovno podkovani, večjezični, toda za doseg tega cilja je treba začeti pri spoštovanju in poznavanju materinega jezika, ki ga govori družina. V svojem posegu se je torej profesorica Schiavi lotila širokega razmišljanja, ki je zajelo tudi druga področja kulture in gospodarstva naše dežele.

O vprašanju dosledne zavzetosti KPI za zaščito manjšin in posebej za slovensko je spregovoril nato še poslanec Lizzero. Glas za profesorico Schiavi, je rekel, je siguran glas, ker je med «močnimi» kandidati KPI, in bo izvoljena. Toda to je siguran glas tudi ker ovrednoti delo in zavzetost žensk, ne na nekem generičnem nivoju, temveč na ravni prisojnosti, strokovnosti, vsebine. Na koncu je še podčrtal važnost te volilne kampanje, ki lahko privede KD v opozicijo in pomeni resnično možnost spremembe in modernizacije države.

Poseg tovarišice Schiavi objavljamo v celoti.

Se mi ne zdi slučaj, da v tej volilni kampanji, ki jo stranke bivše vladne večine vodijo na temah, ki zadevajo skoraj izključno hipoteze o možnih večinah in delitev oblasti, so vprašanja sožitja med narodi, solidarnost in kooperacija med manjšinskimi skupnostmi v državi in posebej sožitje Slovencev, Furlanov, nemško govorečih skupnosti in Italijanov v naši deželi teme, ki jih v središču razprave, kot vprašanja skupne kulturne rasti in razvijanja kulture miru, postavljajo edino predstavniki nekaterih demodrativnih levih sil ali naprednih skupin v katoliškem svetu.

Bistvene važnosti je torej po mojem, da ljudje vedo, da KPI nasprotuje temu molčanju, temu hudemu neupoštevanju aspektov demokracije in pravičnosti, na katerih sloni človeška bodočnost in predvsem bodočnost mladih rodov. Ravno tako se KPI zoperstavlja volilni strumentalizaciji tem, kot je zaščita jezikovnih manjšin in globalna za-

ščita Slovencev s strani strank, ki nenadno odkrivajo svoje tendence in jih predstavljajo na dvoličen način, nejasno, ko se obvezujejo za «zdrave, realistične»

Nereo Battello

Senat - GO

Posoška KPI ponovno predstavlja v svojem senatnem okrožju sen. Nerea Battella.

V pretekli mandatni dobi se je sen. Battello odlikoval po globokem poznavanju realnosti Gorice in Posočja, zaradi katerega je lahko doslej vedno v pravem trenutku predložil vladi in parlamentu načrte za reševanje hudih problemov gospodarske krize v teh krajih. Predložil je med drugimi nov zakonski osnutek za brezcarinsko cono, ki naj omogoči krajevno gospodarstvu, da se reši negibnosti generičnega in zainteresiranega asistencializma s spodbujanjem proizvodnega aparata naše pokrajine.

Kot dolgoleten pobudnik političnih bitk za okrepitev demokracije in državljanske pravice je bil član senatne pravosodne komisije. Med leti 1978 in 1983 je bil deželni svetovalec, sedaj je pa občinski svetovalec v Gorici in načelnik svetovalske skupine KPI.

Darovi in prispevki

Ob poravnavi naročnine so v sklad Dela prispevali tovariši: Darij Brajnik od Domia L. 4.000, Sergij Bandi iz Prebenega L. 9.000, Justi Žerjal iz Doline L. 6.000, Savina Remec iz Trsta L. 4.000, Ladi Prašelj iz Trsta L. 4.000, Sonja Pahor iz Tržiča L. 4.000, Cvetka Pahor iz Tržiča L. 4.000, Peric Hamlet iz Nabrežine L. 4.000, Pavlina Alojz iz Prečnika L. 4.000 in Pregarc Danilo iz Loga L. 5.000.

Ob smrti drage mame oz. tašče Marče Možina darujeta Vittorio in Ema Možina 20.000 lir za KD Primorsko, 20.000 lir za Zvezo žensk Mačkolje, 20.000 lir za sekcijo KPI Dolina, 20.000 lir za Delo in 20.000 lir za TPPZ «Pinco Tomažič».

Namesto cvetja na grob pok. Ivanke Šuligoj vd. Starc daruje sekcija KPI Prosek-Kontovel 30.000 lir za glasilo KPI Delo.

Pred osmimi leti je preminul tovariš Gigi Fon. V počastitev njegovega spomina prispeva žena Jagoda 50.000 lir za Unità, 25.000 lir za Lavoratore in 25.000 lir za Delo.

V spomin na ženo Rožo prispeva Slavec Rado iz Boljunca 5.000 lir v sklad Dela.

VOLI KPI

pobude. Tako imamo zakonski predlog, ki predvideva diferencirano zaščito Slovencev videmske pokrajine, ki ga je pripravila KD, v katerem se odreka slovensko govorečim možnost, da razvijajo višje nivoje znanja (sposobnost branja in pisanja ter izražanja izven družinskega kroga), kar je v ostrem nasprotju z vsakim principom pravega jezikovnega učenja in pravici vsakega človeka, da se nauči knjižnega jezika, v kolikor ta obstaja.

Volilci morajo vedeti, da sprejema KPI v svoje liste moške, ženske, mlade; ljudi, ki hočejo s svojimi sposobnostmi in strokovnostjo okrepiti zavest o važni vlogi, ki jo imajo te teme v graditvi prave kulture miru, takšne, ki se jo gradi v vsakem trenutku, v družbi, v kulturi, ampak tudi psihološko, s ponovnim pridobivanjem vrednot, s podpiranjem pozitivnih načinov razmišljanja, s stimulacijo radovednosti.

Ideja miru je velik pojem, ki združuje vrsto majhnih pojavov, vsakodnevnih dejanj in načinov obnašanja. Njene osnove so občutki tolerantnosti, razumevanje različnosti, solidarnost z emarginiranimi in manj srečnimi. Mir sloni na sožitju narodov, družbenih skupin, različnih etničnih skupnosti, ki živijo na istem ozemlju.

Ni kulture miru kjer, kot v naši deželi, še vztrajajo ločevanja, predsodki, nerazumevanje med različnimi jezikovnimi in kulturnimi skupnostmi, ki jo se-

stavlja.

Predstavniki KPI mislimo, da je kulturo miru treba graditi tudi preko šole, državne šole, ki naj med otroci razvija smisel za solidarnost in sodelovanje z dvo-ali večjezično in traskulturno vzgojo. Sožitje med skupnostmi namreč ne more zaživeti brez medsebojnega poznavanja. Nezanjanje, nepoznavanje ustvarjata nezaupanje, izolacijo, ločevanje, predsodke in včasih, žal, tudi sovraštvo. V tem smislu bi morale šole naše dežele najprej poskrbeti za poučeva-

nje nam najbližjih jezikov, kot so nemščina in slovenščina, in kasneje poseči po bolj oddaljenih. V Evropi narodov se mora vzpostaviti vedno gostejša mreža jezikovnega in kulturnega poznavanja, to je tistega znanja ki omogoča medsebojne stike ljudi.

Raznolikost jezikov in kultur, ki označuje naše področje, je v tej perspektivi velika vrednost, ki jo je kulturna ozkost skupine, ki nam je štirideset let vladala, skoraj pustila nepopravljivo usahniti.

Slovenskim volilcem v razmišljanje

Ni pravice, ne postave, če misli melona, namesto glave

Se spominjate tega gesla? Bil je napisan na transparentu, ki ga je nosila tržaška mladina na Travniku, med skupno manifestacijo Slovencev za svoje pravice. Tedaj so bili na Travniku tudi nekateri vodilni italijanski socialisti, kot odbornik Carbone, da bi nam izrazili solidarnost. Kdo bi si tedaj predstavljal, da se bo vse tako izpridilo in da bo PSI sklenila zavezništvo z Listo za Trst na očitni protislovenski podlagi?

Slovenski socialisti so pravilno protestirali in obsodili zadržanje lastne stranke. Pri tem pa ne gre pozabiti na nekatera dejstva, ki se najraje zamolčujejo ali podcenjujejo.

* * *

Sporazum PSI-LpT ni nekaj »tržaškega«, pač ga je podpisal strankin podtajnik Martelli v Rimu. To, da spada v okvir širšega volilnega povezovanja tudi z radikalci in socialdemokrati, doka-

zuje dejstvo, da so iz Rima prisilili tržaško PSDI, naj se podredi dogovoru in proti svoji volji podpre kandidature prof. Arduina Agnellija v senat.

Če je bil sporazum sklenjen in podpisan v Rimu, je zadržanje PSI v drugih pokrajinah dežele le poskus sprenevedanja. Da je dogovor LpT-PSI nekaj

več kot »tržaškega« priča tudi volilni shod bivšega predsednika vlade, sicer pa glavnega tajnika PSI Bettina Craxija v Trstu. Na ta volilni shod, na Trg Unità, je LpT vabila s svojimi plakati, s simbolom melone in napovedjo, da bodo na trgu govorili Craxi, Seghe in... Manlio Cecovini, ki je sicer član liberal-

«Slovenski socialisti, člani italijanske socialistične stranke... smo zaskrbljeni nad zadnjimi izjavami in stališči nekaterih predstavnikov PSI glede vsebine in glede ravni zaščite v Garibaldijevem predlogu globalnega zaščitnega zakona. Predvsem pa smo presenečeni nad politično težko opravičljivim volilnim zavezništvom med Socialistično stranko in Listo za Trst. S tem dogovorom se slovenski socialisti ne strinjamo, ker so stališča Liste za Trst nezdržljiva z vrednotami in tradicijo socialistične stranke in so nasprotna pravicam in potrebam slovenske narodnostne skupnosti ter nevarna za razvoj in mirno sožitje na tem etnično mešanem področju. Zato slovenski socialisti zavračamo ta volilni dogovor in za prihodnje parlamentarne volitve pozivamo svoje člane in naše volilce, da glasujejo svobodno po svoji vesti in po svoji politični uvidevnosti ter priporočamo, da podprejo tiste kandidate, ki so vedno pokazali občutljivost in pozornost za pravice slovenske narodnostne skupnosti...» (Iz izjave slovenskih socialistov na deželni sestanku 8. maja 1987 v Medji vasi, PD, 10. maja 1987).

nega vodstva, vendar je tudi nesporni predsednik Liste za Trst.

* * *

Kandidat PSI za senat, v obeh tržaških okrožjih, je profesor Arduino Agnelli. LpT zagotavlja, da bo Agnelli »v senatu pazil, da bi PSI ne podprla slovenskih zahtev«. To mu rade volje verjamemo, posebno še, če pomislimo na njegovo preteklost in sedanjost.

Preteklost. Slovenski socialisti vedo povedati, da je profesor Agnelli zapustil PSI, ko je bil pred 20 leti izvoljen v tržaški občinski odbor odbornik Dušan Hreščak.

Spominjamo se tistih časov. Santin, Lega nazionale, liberalno nacionalistični Trst s »Piccolom« China Alessija so divje napadali PSI, ker je spravila prvega Slovenca v občinski odbor. Neke noči so naščuvani mladinci napadli sedež PSI v Mazzinijevi ulici in zažgali rdečo zastavo...

S temi silami je PSI letos sklenila volilno zavezništvo! Nič čudnega, torej, če so izbrali Agnellija za kandidata.

Da je znan in razvpit narodnostni prenapetost dokazuje tudi njegovo zadnje dejanje, ko je slovenski radijski postaji vsilil svoj govor v italijanščini, oziroma odklonil prevod, ki so ga doslej sprejeli celo misovci...

* * *

«Samo KPI javno in jasno zagovarja načela sožitja, sodelovanja, obrambe osnovnih človeških pravic, enakopravnosti, odprte meje in podobno.» (Bogumil Samsa, glavni in odgovorni urednik Primorskega, PD, 17. maja 1987)

V Furlaniji je kandidat PSI Renzulli govoril o nujnem »realizmu« pri sprejemanju zakona o zaščiti Slovencev. Pri tem je bil hote meglen, kar se da, vsaj toliko, kot Seghene na radio Opčine, kjer se prav tako ni hotel izreči o vsebini naših pravic.

Kaj pomeni ta »realizem«? Nič dobrega nam ne obeta, če pomislimo, da je deželno vodstvo PSI za Furlanijo - Julijsko krajino z deželnim tajnikom Sarom na čelu izjavilo, da ne sprejema Garibaldijevega osnutka, češ da nam nudi preveč. Prav tako smo spet slišali govoriti o »privilegijah«, ki naj bi jih zahtevali Slovenci...

In vendar bi si od PSI pričakovali poštene, klene, jasne besede. Naprimer, da bo ponovno vložila zakonski osnutek, ki ga je pripravil sedaj že rajni Loris Fortuna.

Najbrž tega ne bodo storili, če naj sodimo po izjavah Seghenejev in Renzullijev. Tedaj nam res ne preostaja dru-

gega, kot da prosimo prave socialiste (kot so Arfè, Giolitti, Coen, Strehler), kandidate na listah KPI, naj oni v okviru neodvisne leveice prevzamejo opuščeno dediščino pokojnega Loris Fortune. Da bo počival v miru.

Sardinija... moja dežela na sončni strani Alp

Na neki šagri se je mladina razposajeno pogovarjala o volitvah. Mlad zafrkljivec je dejal, da je to »novo geslo slovenstva«.

Nobenega dvoma ni, da je volilno zavezništvo med SSK in PSdAZ vzbudilo nemalo negotovanja, pomislekov in tudi kritik.

Goriška SSK je povedala nekaj bridkih resnic, čeprav je hotela s tem opravičiti svojo znano namero, da posodi svoje glasove demokristjanom. Tako je goriška SSK iskreno postavila v dvom, da smo priča »manjšinski listi«. Kakšno manjšinsko zavezništvo... brez manjšin? V tej listi ni Južnih Tirolcev, ki nastopajo sami pod znakom planike SVP. Niti ni tridentinskih avtonomistov PPTT, ki so v prejšnji mandatni dobi imeli sen. Fantanarija, podpisnika zakona SSK za zaščito Slovencev. Neresnična je bila tudi napoved, da bo sen. Fontanari kandidiral na skupni listi

Tržaška mineštra za fine meščanske družine

Vsebuje: soli - malo

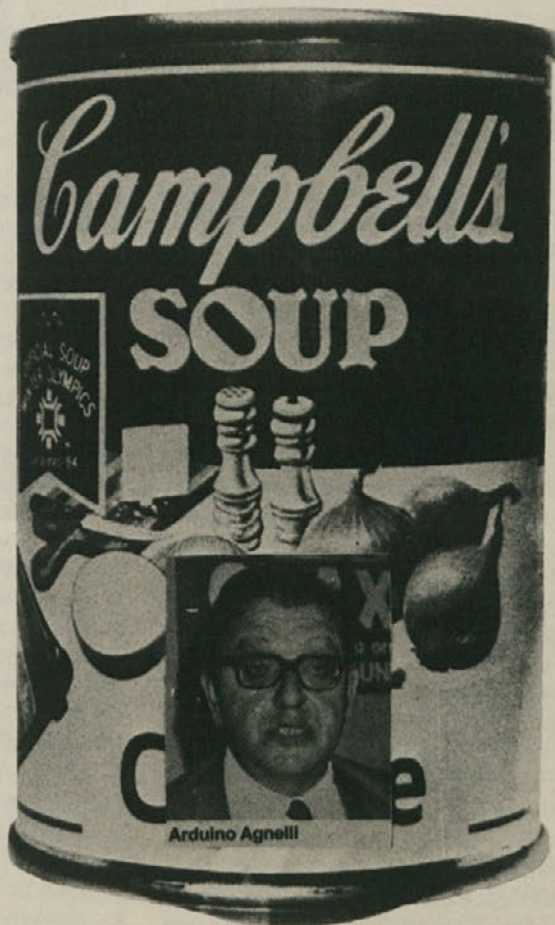
melone v prahu 30%

usedline socializma

veliko protislovenstva

Opozorilo: pogreta mineštra lahko škoduje prebavi

Način uporabe: Nekoliko pocvrte prazen nič. Dobro posipajte z nacional-liberalizmom, zabelite s ščepcem socializma, da dobite precipitat nacional-socializma; temu prežganju prilijte vsebino škatle in servirajte.

«Pokrajinsko tajništvo SSK na Goriškem... obžaluje, da ni deželni svet SSK izbral samostojnega nastopa z lastnim znakom lipove vejice..., kar bi v tem političnem momentu bila prava izbira, posebno še ker ni bilo mogoče osnovati koalicije manjšinskih strank, ki bi tudi naši stranki zagotovila predstavnštvo v Rimu. Koalicija, ki je nastala, je v bistvu skupek avtonomističnih gibanj. Prisotnost SSK v taki koaliciji občutno škoduje nadaljnjemu razvoju aktivne politike, ki jo je izvajala SSK na Goriškem, in nima nobene možnosti izvolitve kakršnegakoli predstavništva SSK v organih, za katere potekajo volitve...» (Iz tiskovnega poročila goriške SSK, PD, 10. maja 1987)

PSdAZ-SSK-sicilski in kalabreški avtonomisti.

Res je namreč, da je PSdAZ sklenila zavezništva predvsem z avtonomističnimi gibanji na Siciliji in v Kalabriji, kar pa nima nobenega opravka s problematiko narodnih manjšin. Konec koncev smo tudi sami Slovenci vedno ločevali med narodnimi manjšinami, kot so naša, nemška in francoska, ter jezikovno-narečnimi skupinami, med katere spadajo Furlani in Sardinci. Zanimivo je, da so furlanski avtonomisti odklonili zavezništvo s PSdAZ in SSK.

SSK skuša v svoji volilni propagandi dokazati, da sodeluje v koaliciji tudi «Union Valdotaïne», stranka francosko govoreče manjšine v Dolini Aoste. Zamolčuje pa dejstvo, da je v tej dolini drugačen volilni režim, ki spominja na francoski uninominalni sistem in da je torej nemogoča vsakršna volilna povezava z «Union Valdotaïne». Ta je bila možna samo na evropskih volitvah in dejansko je tedaj SSK nastopala s svojimi kandidati pod znakom valdostanskega leva. Tokrat pa ne!

* * *

Druga stvar, ki jo morajo vedeti slovenski volilci, pa je nevarnost nekoristnega glasovanja za senat. Glasovi, oddani za senat, se namreč obračunavajo samo v okviru dežele Furlanije-Juljske krajine. Za izvolitev senatorja je potrebnih vsaj 70 tisoč glasov in koristnih ostankov v Furlaniji-Juljski krajini, si-cer so vsi glasovi vrženi v koš.

Zato smo komunisti svoj čas pozvali SSK, naj ne predstavlja svojih list v senatnih okrožjih, vsaj ne v tistih, kjer kandidira predstavnik Slovencev.

Prepričani smo vsekakor, da bodo volilci SSK glasovali tudi tokrat z glavo in srcem. Z glavo, ker bodo dobro preračunali, komu naj oddajo svoj glas bo-

do lahko po volitvah ponosni, da so prispevali k uveljavljanju slovenskih predstavnikov. S srcem, na katerega se večkrat trkajo, ko poudarjajo svoje slovenstvo.

Temu pa je posvečeno drugo razmišljanje.

Gre namreč za to, da je PSdAZ zna-na levičarska stranka, ki skupaj s KPI upravlja deželno vladno na Sardiniji. Zavezništvo s PSdAZ torej ni pogojeno z ideološkimi presodki. Voditelji SSK le s težavo trdijo, da gre za solidarnost manjšin, ker manjšin v tej listi enostavno ni. Ostane torej le iskanje zaveznikov v italijanski večini, kar je povsem razumljivo in pravilno. Mi smo vedno trdili, da je našemu boju potrebna tudi podpora italijanskih demokratov. (Ko-

Nives Košuta

Zbornica - Trst

Nives Košuta (Cossutta) se je rodila v Trstu 6. aprila 1961, živi na Opčinah in je leta 1980 dokončala slovenski znanstveni licej «F. Prešeren». Leta 1983 je tudi uspešno zaključila študij na Glasbeni matici, kjer že nekaj let skrbi za osnovno glasbeno vzgojo učencev.

Od leta 1976 je bila članica ZKMI, v okviru katere je delovala kot pobudnik Koordinacijskega odbora mladih komunistov vzhodnega Krasa (82-85), ki je bil ustanovljen z namenom, da bi združeval mladino tega področja okrog vprašanj sožitja, prostega časa in mladinske kulturne dejavnosti namenjene mladim.

Več let sodeluje pri KD Tabor, kjer se najbolj zavzema pri organizaciji glasbenih srečanj, v katerih so nastopali že številni mladi glasbeniki, Slovenci in Italijani iz naše dežele in sosednje Slovenije.

Od decembra 1986 je tudi tavnica pokrajinskega odbora Zveze slovenskih kulturnih društev.

«Na Komunistično partijo niso imeli pritiski nacionalističnih krogov nobenega vpliva, s čimer ostaja zvesta svojim doslednim stališčem do slovenskega vprašanja in aktivnemu angažiranju, da se ta vprašanja rešujejo. Svojo doslednost dokazuje tudi s kandidatu Slovencev v takem volilnem okrožju, ki skoro povsem zagotavlja izvolitev». (SKGZ o nacionalizmu v predvolilnem boju, PD, 29. maja 1987)

likšno razumevanje smo imeli pri Sardinicah pa dokazuje naša zgodovina, od Gramscija do Berlinguerja).

Vendar se moramo vprašati, ali je bilo SSK potrebno čez dve morji iskat zaveznike, ko jih je imela na razpolago tu, med svojimi?

Prepričani smo da bodo volilci SSK tudi tokrat podprli slovenske kandidate na listah KPI, kateri vsi priznavajo, da je edina vsedržavna stranka, ki dosledno zagovarja pravice vseh narodnih manjšin.

In svetlo sonce, ki se smeje...

Med našo mladino se nekateri navdušujejo tudi za «zeleno», za stranko, ki se predstavlja s srčkanim simbolom nasmejanega sončka.

No, bo že res simpatično, vendar se moramo vprašati, kaj nam ponujajo «italijanski zeleni». Samo ekologijo? Nam se to zdi nekam premalo za program cele zakonodajne dobe. Čemu ne povedo, za kakšno vladno bodo glasovali njihovi parlamentarci? Ali pa bodo kakor radikalci, katerih poslanci običajno ne glasujejo in tako prepuščajo vse odločitve drugim, sami pa zganjajo samo hrup?

Loviti volilce na limanice ekologije, posebno po Černobilju, je moderno. Značilno pa je, da se val «zelenega ekologizma» pojavlja v Italiji tedaj, ko v Evropi že upada in se drobi pod težo lastnih protislovij. V zahodni Nemčiji je zelenim odklenkalo v trenutku, ko so državljani spoznali, da so politično tako nedosledni, da ne morejo sklepati zavezništva z nikomer, niti s socialdemokrati ne.

KPI je stranka, ki je odločno nastopila za zaščito okolja, kateremu naj se podredijo zahteve razvoja. V njenih listah so prisotni zgodovinski ekologisti, kot sta Chicco Testa in prof. Laura Conti. Pri nas pa miljski župan Bordon, ki je znan prav po boju proti premogovni elektrarni in referendumu, ki ga je s tem v zvezi razpisal.

Zato velja tudi za našo mladino geslo: «Zeleno in rdeče gresta dobro skupaj, čemu bi jih ločevali?»

Gole prsi madžarske begunke

Pojavile so se na vseh časopisih. V mislih imamo gole prsi Ilone Staller, znane radikalne pornoigralke, ki bi rada spremenila poslansko zbornico v javno hišo.

Nihče ne brani madžarski begunki, da opravlja najstarejši poklic s prodajanjem lastnega telesa pred filmskimi kamerami. Pač pa zamerimo radikalcem, da so nam tokrat — po Toniju Negriju in Enzu Tortori — postregli s kandidaturom, ki je predvsem negacija dolgoletnega boja demokratičnih žensk in feministk proti izkoriščanju ženskega telesa za reklamo in spolno naslado, skratka proti pojmovanju ženske kot lutke v rokah moškega. Sedaj pa je klovn Pannella poskrbel za cirkuški preobrat, podobno kot pred nekaj meseci z jedrsko ener-

gijo, ko je izjavil, da se strinja z jedrskimi elektrarnami, ki so v načrtu, nato pa predlagal referendum in zaupnico Fanfanijevi vladi.

Sploh bi se veljalo vprašati, kaj je hujše: čista pornografija Cicciole ali politična pornografija Marca Pannelle?

In še. Ali nima prav rimski dnevniki, ki je kandidatura Stallerjeve primerjal nočni posodi, ki jo je D'Annunzio zalučal proti parlamentu? Prezir do parlamentarne demokracije se začne tako, s simboličnimi dejanji, končna pa s fašizmom in diktaturo. Kako klavrn konec za stranko, ki se hvali, da je zagovornica državljskih svoboščin!

Kosilo za upokoјence

Glavni kandidat zamozvane stranke upokoјencev, ki se je tokrat povezala z

valdostansko stranko in nastopa pod njenim simbolom, je nek gospod Pranzo.

Sama od sebe se utrne misel, da lovi gospod Pranzo glasove naivnežev, da bi sebi zagotovil dobro kosilo... za celo zakonodajno dobo.

Sploh naj se volilci zamislijo ob preprostem dejstvu. Na glasovnici bodo tokrat našli 15 strankarskih simbolov. Odločno preveč. Toda večina so motilne liste, ki skušajo ošibiti levico. Niti ena se, na primer, ne sklicuje na krščanstvo ali sredinsko laično demokracijo. Tudi ni simbola kake druge neofašistične liste. Vse cikajo samo na družbeno in razredno bazo leve, predvsem KPI, v večini primerov bodo to zapravljeni glasovi. A ne povsem. Z ošibivijo KPI bi se okoristili demokristjani, v brk zelenim, radikalom, upokoјencem itd.

Levica med tržaškimi Slovenci

Anketa Dela

Uredništvo našega lista želi sprožiti širše zasnovano obravnavo o levici med tržaškimi Slovenci. V ta tamen smo vrsti razumnikov, političnih in javnih delavcev zastavili spodaj navedeno trojno vprašanje. Odgovore bomo sproti priobčevali, da bi nazadnje na tej osnovi priredili javno okroglo mizo.

Zaupanje v zrelost naše javnosti nas utrjuje v prepričanju, da utegne pričujoča volilna kampanja tak razmislek kvečjemu spodbuditi in obogatiti, nikar pa ga pristransko krojiti in maličiti.

1. Stare, zlasti pa še nove ločnice so po vojni kaj kmalu z nenadnim razdomom zasejale mnoštvo in členovitost v dotedanjo malone plebiscitarno enotnost leveice med tržaškimi Slovenci. Kaj menite o njeni štiridesetletni idejni in politični poti? Iz kakšnih virov se njena členovitost danes napaja?

2. Ali je po Vašem zdajšnji politični trenutek za levico med tržaškimi Slovenci prelomnega pomena? Kako ocenjujete njeno vlogo v tržaški levici sploh in kako njen pomen v bitki za narodnostne pravice Slovencev v Italiji?

3. Kateri so ali kateri bi naj po Vašem bili nepogrešljivi razpoznavni znaki sodobne, v prihodnost zazrte leveice?

Miran Košuta

1. Najprej: kaj je levica med tržaškimi Slovenci? Vsi «napredno», v klasičnem smislu socialistično, levičarsko mi-

sleči Slovenci na Tržaškem? Tržaški Slovenci vpisani v levičarske stranke italijanskega ustavnega loka? Menim, da bi bilo treba ta pojem točneje opredeliti. Velika posploševanja, velike sinteze me strašijo. Dragoceno zrnice subjektivnega gnetejo v ogromno, brezoblično zmes. Je bila enotnost leveice res plebiscitarna? Ali so jo morda naredili takšno nuja trenutka, pritisk vojne, fašistična ideologija, ki je zahtevala kompaktno enotno ideološko protitež? Ali se ni po toči dež spet razblinil v mavrično raznorodnost tisočerih kapljic?

Zdi se mi — sam nisem tistih povojnih let doživel, zato se mogoče motim — da sta bila mnoštvo in členovitost že in fieri lastna levici (npr. z večno shizmo med revolucionarji in reformisti, skrajneži in konformisti), le da so ju povojni razvoj, demokratizacija družbe, višji življenjski ter intelektualni standard še povečali.

V teh 40 letih je tržaška levica (ne le slovenska) veliko storila, ni pa uspela zaustaviti ofenzive nazadnjaških sil, ki so spretno izkoristile zlasti povojno komunistično (KPI) in novejšo socialistično (PSI) ovinkarjenje pri reševanju narodnostnega in nekaterih drugih vprašanj. Tudi to je potisnilo Trst na rob gospodarsko-kulturne emarginacije.

Zdi se mi, da se zdajšnja členovitost leveice napaja prav iz teh zgodovinskih virov (kominform, «matična» direktiva o vključitvi Slovencev v italijanske stranke itd.), pa seveda tudi iz kontingentnega stanja.

2. Nič ni samo po sebi prelomno. Niti ta trenutek. Prelomnice so produkt velikih sintez, sad vseobsegajočega pogleda na to, kar je bilo. Pogleda skozi očala prihodnosti. Pomembna se mi zdi npr. nezaupnica slovenskih socialistov politiki stranke, paktiranju z Listo za Trst. Pomembna, ni pa najbrž prelomna. Kot da se je znova povrnila stara nerešena dilema: sem prej socialist (komunist) in potem Slovenec ali obratno? Narodnost ali ideologija? Mama ali stranka? Ko da bi ob dokazani biološki kompleksnosti človeškega organizma ne zmogli dojeti, da je prav tako zamotana, prepletena in večplastna tudi njegova notranjost, psihologija, da obstajajo v njej sočasno različni statusi, socialne vloge, emocije, prepričanja, ki si včasih — pod pritiskom zunanjih razmer — celo nasprotujejo. Odločitev med enim in drugim polom ni zato nikdar enoznačna, vsakokrat je stvar okoliščin, osebne poštenosti in doslednosti.

Slovenska levica opravlja prav z opozarjanjem na neizpolnjene obveznosti Italije do njenih slovenskih državljanov pomembno kritično vlogo v parlamentarnem sistemu in še posebej v tržaški politični situaciji. Vendar bi morala enovito nastopiti in skupno podpreti čim popolnejši osnutek zaščite kot prvi korak do globljega reševanja narodnostnega problema pri nas.

3. Levico prihodnosti bo izoblikovala prihodnost. Hipoteze so jutranja rosa, ki hlapi ob žgočem žaru sonca. Sodobna levica bi se morala prilagoditi ča-

su in njegovim potrebam izhajajoč iz poglobljene samorefleksije: če želi biti politična (spreminjati, upravljati in oblikovati družbo) bi morala najprej spoznati zgodovinsko neučinkovitost in brezplodnost politike, ki ni rešila doslej niti najosnovnejših problemov človeštva. Temu bi morala slediti njena samoukinitve, pa tudi ukinitve politike kot pragmatično-eksistencialne kategorije. Samo na tej osnovi bi lahko z demokratičnim, etično naprednim potencialom, ki ga ima v sebi, sodelovala pri oblikovanju nove nesistemske, neblokovske, nestrnarske družbe. Družbe po meri človeka.

Pavel Fonda

Na izredno aktualna vprašanja bom, kljub njihovi zapletenosti, odgovoril relativno na kratko in se torej oprostam za shematičnost, pomanjkljivost in za preskoke iz splošnih v lokalne razmere. So to pač le «flashi» za razmišljanje.

Mislím, da je bila enotnost levice med Slovenci v vojnih in prvih povojnih letih le prehodni fenomen, ki ga je ustvarilo izjemno zgodovinsko okolje in ki ga je vzdrževalo, s temi okoliščinami povezano, izredno čustveno doživljanje tistih časov. Značilnost levice pa je že sto let, da si ni bila nikoli enotna, da se je stalno cepila na različice, kar je nujno izhajalo bodisi iz njene strogo ideološke osnove, bodisi iz samega ekskluzivnega pojmovanja oblasti. Ne moremo namreč zamenjati vsiljene navidezne enotnosti z resnično. Mislím torej, da ni toliko koristno se zgledovati na kakšno preteklo enotnost, kakor jo tudi ne iskati v kakšnih ideoloških momentih.

Razlikovati se danes med «kominformisti», «titovci», «krščanskimi socialisti» itd. je nesmiselno, saj so ideološke in zgodovinske osnove teh razlik neaktualne. In prav ta neaktualnost vseobsegajočih ideologij ustvarja danes, po mojem mnenju, ugodne pogoje za novo pojmovanje levice, ki bi lahko razvila veliko večjo enotnost. Res, da je levica danes v nekakšni zmedi, saj imamo komunistično partijo, ki nekako ni več komunistična, socialistično, ki ni več socialistična itd. Vendar mislim, da moramo to zmedo izkoristiti kot pozitiven moment preosnove, ker prav odpadanje tesnih pogojevanj ustvarja prostor za bolj svobodno in ustvarjalno razmišljanje in iskanje prenovitve v samih temeljih levice. Mislím, da je marksizem zanimiv in velikokrat koristen inštrument zgodovinske in družbene analize, vendar menim, da se je njegov pomen redimenzioniral, in ne more imeti več v levici take osrednje vlo-

ge, kot jo je imel v preteklosti. Namesto «levice ideologij» ideologij naj bi se porajala «levica načel». S poskušanjem definiranja nekaterih osnovnih načel, bomo lahko bolj opredeljevali kaj je levica in kaj ni. Eno izmed osnovnih načel je nedvomno prizadevanje za pravično družbo, v kateri bodo šibki uživali enake pravice kot močni.

Med močne, to se pravi tiste, ki težijo po nadvladi, izkoriščanju in zatiranju pa ne gre prištevati le «kapitaliste», ampak tudi vse oblastnike, ki brez demokratične kontrole, ali navzlic tej, svojo premoč uresničujejo, pa naj bodo črne, bele ali rdeče barve. Usoda človeštva je, da kot gobe stalno poganjajo na dan skupine, ki hočejo druge prevladati, pa naj bodo to ekonomske ali politične skupine, tajne lože, mafijci, rasisti itd. Zato bi lahko rekli, da je poslanstvo levice, da to stalno razkrinkuje, lju-

Kako volimo za senat

Senatorjev je 315. Volilni sistem je v tem primeru uninominalen, z obračunavanjem ostankov po posameznih deželah.

To pomeni, da se glasovi obračunajo v našem primeru samo v okviru dežele Furlanije - Julijske krajine. Če jih ni dovolj, so izgubljeni. V naši deželi je kvocient za izvolitev enega senatorja 124 tisoč glasov, vendar je koristen ostanek približno 70 tisoč glasov. Kdor ne zbere toliko glasov, jih samo razmetava.

Ko bodo prešteli glasove v naši deželi, bodo razdelili sedem senatorskih mest proporcionalno med strankami. Imena izvoljenih senatorjev pa bodo določili na osnovi višjega odstotka, ki ga je vsak posamezen kandidat prejel v svojem volilnem okrožju. V vsakem okrožju nastopa za vsako stranko samo po en kandidat, čigar ime je natisnjeno že na glasovnici.

Dežela Furlanija - Julijska krajina je razdeljena na sedem okrožij. Slovenci glasujemo v petih: tolmeškem (Kanal-ska dolina), čedadskem, goriškem in dveh tržaških okrožjih. Tržaško pokrajino so razdelili na dve okrožji. Prvo obsega mestno središče, drugo pa Milje, okoliške občine, Kras in nekatera predmestja, kot na primer Barkovlje, gornji del Rojana, del Svetega Ivana, Lonjer, Katinaro, Rocol, Rovte, Kolonkovec, Škedenj in Sv. Jakob. V tem okrožju je bil doslej vedno izvoljen kandidata KPI. Zadnje čase se je v predmestjih veliko judilo (Rocol-Melara, Altura-Judovec), priselilo se je precej novih volilcev. Prav zato je pomembno, da okrepimo odstotek glasov KPI in potrdimo izvolitev slovenskega senatorja.

di osvešča in združuje v boju za bolj pravično družbo.

To ni seveda nič novega, saj se ta boj vije tudi v naših krajih od kmečkih puntov, preko razrednega boja, narodno-osvobodilne borbe in današnjih prizadevanj za narodnostne in druge pravice. Vendar me skrbi nevarnost, da danes, z zatonom ideologij, zatemnijo tudi ti principi, ki so obstojali pred ideologijami in bodo nujno aktualni tudi potem. Med drugim postaja vedno nujnejša temeljitejša osvetlitev ekološkega in demografskega problema iz zornega kota levice.

Potrebna je torej faza razmišljanja in prenovitve levice. Pri tem pa naletimo na težave na političnem področju, ker pravzaprav KP danes v Trstu skorajda ne najde sogovornikov na temo preosnove levice, saj so se socialisti povezali prav s tisto liberal-nacionalno buržuazijo, ki ji je od vedno cilj vsiljevanje svoje protilevičarske in protislovenske nadoblasti. Verjetno bo razpravljanje o levici bolj možno s tistimi, ki iz PSI odhajajo, kot pa s tistimi, ki tam ostajajo. Ironija usode je, da prav ko KPI opušča ideološko postavko o svoji avantgardno-hegemonistični vlogi, bi zgledalo, da ji jo okoliščine nalagajo, saj drugih levičarskih sil zmanjkuje. Vendar ne gre obupati preživelih hegemonističnih teženj, ampak nuditi možnost za razpravo in razčiščenje na levici, razprava, ki je tudi KPI izredno potrebna, da prenove in utrdi lastno identiteto, kot tudi, da spozna in sprejme vlogo drugih levičarskih sil.

Diskusija je navsezadnje potrebna še prej kot na medstrnarski ravni, v širšem kulturno-političnem prostoru.

Važno je tudi, da proučujemo in spoznavamo zgodovino, vendar ne zato, da nas preteklost pogojuje, temveč zato, da se teh pogojevanj osvobodimo. Ni tako važno od kod prihajamo, kolikor kaj smo in kam smo namenjeni.

Pavel Fonda

